

แนวปฏิบัติทางการแพทย์เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในทารกแรกเกิดป่วยอายุ 0-1 เดือน หออภิบาลทารกแรกเกิดป่วย โรงพยาบาลลำปาง

พิมพ์สิริ กันฉาย, พว.

หลักการและเหตุผล: การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ถือเป็นมาตรฐานสูงสุด (Gold Standard) สำหรับการให้อาหารทารกแรกเกิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทารกป่วยและทารกคลอดก่อนกำหนด องค์การอนามัยโลกและสมาคมกุมารแพทย์ต่างๆ แนะนำให้ทารกได้รับนมแม่เป็นอาหารหลักในช่วง 6 เดือนแรกของชีวิต ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 พบอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในทารกที่อยู่ในหออภิบาลทารกแรกเกิดป่วยร้อยละ 49.1 ส่งผลให้ทารกแรกเกิดป่วยขาดโอกาสในการรับน้ำนมแม่ภายใน 1 ชั่วโมงแรกหลังเกิดซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยจากทารกป่วย ปัจจัยจากมารดา และปัจจัยจากสิ่งแวดล้อม จึงเป็นเหตุให้พัฒนาแนวปฏิบัติทางการแพทย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในทารกแรกเกิดป่วย

วิธีการศึกษา: สืบค้นเอกสารวิชาการที่เผยแพร่ในปี ค.ศ. 2020-2025 จำนวน 16 เรื่อง นำมาพัฒนาแนวปฏิบัติโดยใช้หลักการของสภาวะวิจัยด้านการแพทย์และสุขภาพแห่งชาติประเทศออสเตรเลีย (NHMRC, 1999) และจัดลำดับความน่าเชื่อถือตามเกณฑ์ของ Melnyk & Fineout-Overholt (2023) สังเคราะห์และยกร่างแนวปฏิบัติทางการแพทย์พยาบาล จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1). การประเมินภาวะสุขภาพ 2 ข้อ ได้แก่ การประเมินพร้อมด้วยมารดาที่มีความต้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการประเมินความพร้อมของทารกเกี่ยวกับการดูดกลืน 2). การจัดการ 5 ข้อ ได้แก่ การจัดการทารกที่มีปัญหาการดูดกลืน การจัดการภาวะคัดตึงเต้านมของมารดาหลังคลอด การจัดการเมื่อมารดาไม่มีน้ำนม การจัดการกระตุ้นการผลิตน้ำนมหลังคลอด และการจัดการสิ่งแวดล้อม 3). การปฏิบัติการพยาบาล 2 ข้อ ได้แก่ การดูแลให้ทารกได้รับนมแม่ทั้งในสภาวะเจ็บป่วยและสภาวะคงที่ และการเปิดโอกาสให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการดูแลทารก 4). การให้ความรู้และคำแนะนำ 3 ข้อ ได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญนมแม่และสนับสนุนให้มารดามีส่วนร่วมในการเลี้ยงทารกด้วยนมแม่ การสาธิตวิธีการให้นมแก่ทารกแรกเกิด และโปรแกรมการกระตุ้นและการหลั่งน้ำนมและ 5). การบันทึกทางการแพทย์ 4 ข้อ ได้แก่ การประเมินประสิทธิภาพการดูดนมของทารก การประเมินหัวนมและเต้านมของมารดาหลังคลอด ปริมาณน้ำนม และน้ำหนักทารก โดยผ่านการประเมินคุณภาพแนวปฏิบัติ (AGREE II) จากผู้เชี่ยวชาญ 4 คน ผลรวมของคะแนนแต่ละรายด้าน มากกว่าร้อยละ 70 จากนั้นทดลองใช้แนวปฏิบัติเดือนพฤษภาคม 2568 ในทารกแรกเกิดป่วยอายุ 0-1 เดือน ที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยอภิบาลทารกแรกเกิดป่วย 10 คน มารดาหลังคลอดที่มีความต้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 10 คน และพยาบาลวิชาชีพ 10 คน

ผลการศึกษา: ทารกแรกเกิดป่วยได้รับนมแม่ไม่เกิน 72 ชั่วโมง ร้อยละ 80.00 มารดาหลังคลอดได้รับการประเมินและคำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร้อยละ 100 เวลาที่มารดาหลังคลอดเริ่มการให้นมแก่ทารกแรกเกิดป่วยไม่เกิน 72 ชั่วโมงเมื่อเทียบกับฐานเวลาเดิม และมีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของมารดาหลังคลอดต่อการได้รับการดูแล 4.13 จาก 5 คะแนน พยาบาลมีความพึงพอใจต่อการนำแนวปฏิบัติโดยภาพรวมร้อยละ 77.00

สรุปผล: แนวปฏิบัติครอบคลุมและเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมและการดูแลที่เอื้อต่อความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในกลุ่มทารกแรกเกิดป่วย

การอภิปรายผล: ทารกแรกเกิดป่วยมีความหลากหลายในด้านความรุนแรงของโรค ประเภทของปัญหา และความ ต้องการเฉพาะ การสร้างแนวปฏิบัติที่มีความยืดหยุ่นเพียงพอในขณะที่ยังคงมาตรฐานการดูแล

ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา: ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การจัดทำ telehealth สำหรับการติดตามการให้นมแม่และการให้คำปรึกษาทางไกล จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของแนวปฏิบัติ